

Sygn. akt IV U 77/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2023 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sławomir Górny

Protokolant: st. sekr. sąd. Beata Krysiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 marca 2023 roku w Sieradzu

odwołania K. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 5.01.2023 r. Nr (...)

w sprawie K. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do wypłaty odsetek

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 77/22

UZASADNIENIE

Decyzją z 5.01.2023r., (...) Oddział w Z. odmówił K. M. prawa do wypłaty odsetek. ZUS argumentował, że decyzja została wydana w ustawowym terminie.

Nie podzielając powyższej decyzji w/w złożył odwołanie, domagając się wypłaty odsetek ustawowych za okres od grudnia 2021r. do chwili obecnej za niewypłaconą część emerytury na skutek nieuwzględnienia okresu 9 lat i 6 miesięcy z przelicznikiem za pracę górniczą 1,2, za okres od grudnia 2021r. do marca 2022r. za zapłaconą część emerytury wynikającą z różnicy pomiędzy wysokością emerytury górniczej a powszechnej. Wskazywał jako podstawę prawną prośby art. 481§1 i 2 k.c.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wnosił o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. M., ur. (...)

W dniu 3.03.2016r., w/w złożył wniosek o przyznanie emerytury górniczej (**wniosek/akta ZUS**).

Po rozpoznaniu wniosku uwzględniono do pracy górniczej 16 lat, 6 miesięcy i 5 dni. Decyzją z 10.11.2016r., ZUS odmówił K. M. prawa do emerytury górniczej z uwagi na nieudowodnienie co najmniej 25 – letniego okresu

pracy górniczej. Do pracy górniczej nie zaliczono zatrudnienia od 21.06.2007 – 30.06.2016 na stanowisku majster antykorozji (**k. 30-31/akta ZUS**).

Od w/w decyzji wnioskodawca złożył odwołanie, w którym domagał się uwzględnienia spornego okresu do pracy górniczej i ustalenia prawa do górniczej emerytury. W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Sieradzu, wyrokiem z 10.03.2017r. w sprawie IV U 28/17, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał K. M. prawo do emerytury górniczej od 1 marca 2016r. Jak wskazał w uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy, w okresie pracy w (...) Sp. z o.o. w B. od 21.06.2007 – 30.06.2016, wykonywał pracę górniczą w rozumieniu przepisów ustawy emerytalno – rentowej. Będąc zatrudnionym jako majster, był on osobą niższego dozoru przy wykonywaniu prac antykorozyjnych na rzecz kopalni węgla brunatnego, na urządzeniach wydobywczych, tj. koparki, zwałowarki, dozorował roboty związane z utrzymaniem ruchu zakładu górniczego; odwołujący posiadał do wykonywania obowiązków stosowne zatwierdzenie (...) w C..

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy. Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z 12.04.2018r. w sprawie III AUa 551/17, zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie. Jak wskazał w uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny, w trakcie spornego okresu zatrudnienia do obowiązków ubezpieczonego należało nadzorowanie pracy brygad antykorozyjnych, których zadaniem było zerwanie z czyszczonej konstrukcji farby, oczyszczanie jej przez piaskowanie, a następnie pokrycie środkiem antykorozyjnym. Prace te odbywały się na maszynach wyłączonych z ruchu. Praca w-cy w trakcie spornego zatrudnienia, nie sprowadzała się zatem do nadzorowania pracy rzemieślników zatrudnionych stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych, wymienionej w załączniku nr 2. Prace nadzorowane przez ubezpieczonego odbywały się podczas wyłączonej z eksploatacji maszyny podstawowej i innych urządzeń. A zatem nawet jeśli w-ca nadzorował prace malarzy konstrukcji na odkrywce, to nie było to nadzorowanie prac podczas urabiania węgla. Nie były to bieżące remonty, o których mowa w p. 32 załącznika, ale wcześniej zaplanowane remonty. Nadto ubezpieczony przyznał, że aby wykonać prace antykorozyjne, należało wyłączyć maszynę z ruchu. Wyłączenie maszyny wykluczało prace przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, o czym stanowi art. 50d ust. 4 ustawy emerytalnej. Podejmowane przez ubezpieczonego czynności pracownicze w spornym okresie, nie dają zdaniem Sądu Apelacyjnego podstaw do przyjęcia, że wykonywał on pracę górniczą wskazaną w art. 50 c ust. 1 pkt 4 lub 5 ustawy.

Na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonego, wyrokiem z 11.02.2020r. w sprawie I UK 352/18, Sąd Najwyższy uchylił skarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi. Jak wskazał w uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy, Sąd Apelacyjny nie rozważył spornego okresu zatrudnienia w kontekście art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej. Nie badał, czy podmiot zatrudniający w-cę, wykonywał roboty górnicze dla Kopalni (...), a w przypadku odpowiedzi pozytywnej na to pytanie, czy stanowisko przez niego zajmowane, było stanowiskiem dozoru ruchu, w czym pomocne będzie odwołanie się do planu ruchu Kopalni (...). Chodzi o ustalenie, czy prace antykorozyjne realizowane w ramach zleconych przez Kopalnię remontów maszyn i urządzeń, tj. koparek wielonaczyniowych, zwałowarek, przenośników taśmowych, przejezdnych przenośników taśmowych na podwoziu gąsiennicowym, urządzeń transportowych do przewożenia stacji napędowych przenośników, mieszczą się w definicji robót górniczych, a w konsekwencji, czy nadzór na nimi był przypisany stanowisku dozoru ruchu umieszczone w planie ruchu Kopalni (...) w B..

Rozpoznając sprawę ponownie, Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z 28.10.2020r. w sprawie III AUa 867/20, uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu z 10.03.2017r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi. Jak wskazał w uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny, spór dotyczył tego, czy obowiązki w-cy na stanowisku majstra antykorozji w (...) Sp. z o.o. w B., można zakwalifikować jako wykonywane w co najmniej jednej z tych form zatrudnienia, uwzględnianego jako górnicze zatrudnienie dla celów emerytalnych. Rozpoznając skargę kasacyjną w-cy, SN doszedł do przekonania, że odmowa uznania szczególnej natury prawnej spornego okresu zatrudnienia wymaga precyzyjnego wykazania, że obowiązki pracownicze w-cy, tj. prace antykorozyjne realizowane w ramach zleconych przez Kopalnię remontów maszyn i urządzeń, tj. koparek wielonaczyniowych, zwałowarek, przenośników taśmowych,

itp., mieszczą się w definicji robót górniczych, a w konsekwencji czy nadzór nad nimi był przypisany stanowisku dozoru ruchu umieszczone w planie ruchu Kopalni (...) w B.. Sąd Najwyższy odwołując się do treści art. 108 ust. 2 pkt 1 ustawy z 9.06.2011r. Prawo geologiczne i górnicze wskazał, że to plany ruchu danego zakładu górniczego, zawierające wykaz stanowisk kierownictwa i dozoru ruchu, są najbardziej miarodajnym dowodem dla kwalifikacji danej pracy pod normę art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd pierwszej instancji przeprowadzi postępowanie dowodowe na okoliczność, czy praca wykonywana przez w-cę w spornym okresie, spełnia przesłanki z art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy i czy może być zakwalifikowana jako praca górnicza na stanowiskach dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń. Dopiero to ustalenie i ocena pozostających w dyspozycji Sądu Okręgowego dowodów, pozwoli na zajęcie stanowiska, co do skuteczności ubiegania się w-cy o emeryturę górniczą.

Rozpoznając sprawę ponownie, wyrokiem z 4.03.2021r. w sprawie IV U 44/21, Sąd Okręgowy w Sieradzu przyznał K. M. prawo do emerytury górniczej od 1.03.2016r. i orzekł o kosztach procesu. Jak wskazał w uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy, w Planie Ruchu Zakładu (...), (...) Sp. z o.o. została ujęta w dziale jako podmiot wykonujący roboty zewnętrzne. (...) jest podmiotem wykonującym na terenie zakładu (...) roboty zlecone przez (...) S.A. Oddział (...) B.. W ocenie Sądu charakter wykonywanych robót przez w-cę jako majstra i osoby średniego dozoru ruchu, to nadzór techniczny nad robotami antykorozyjnymi realizowanymi nad w ramach zleconych przez w/w Kopalnię remontów maszyn i urządzeń, tj. koparek wielonaczyniowych, zwałowarek, przenośników taśmowych, itd. W/w roboty były i są robotami utrzymującymi ruch zakładów (...).

Od powyższego wyroku apelację wywiódł ZUS. Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z 15.11.2021r. w sprawie III AUa 499/21 oddalił apelację ZUS. Orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Łodzi zostało doręczone organowi rentowemu 15.12.2021r. **(odwołanie k. - 2-4, odpowiedź na odwołanie k. 8 - 9, wyrok Sądu Okręgowego z 10.03.2017r. k. 32, uzasadnienie wyroku k. 35 - 40, wyrok Sądu Apelacyjnego III AUa 551/17 z 12.04.2018r. z uzasadnieniem, k. 60, 69 - 73, wyrok Sądu Najwyższego z uzasadnieniem z 11.02.2020r., I UK 352/18 k. 104 - 109, wyrok Sądu Apelacyjnego z uzasadnieniem z 28.10.2020r. III AUa 867/20 k. 117-125, wyrok Sądu Okręgowego z uzasadnieniem z 4.03.2021r. IV U 44/21 k. 167 - 180, wyrok Sądu Apelacyjnego z uzasadnieniem z 15.11.2021r. III AUa 499/21 k. 223 - 236/ akta IV U 44/21).**

Decyzją z 27.01.2022r. organ rentowy wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu z 4.03.2021r., przyznał K. M. prawo do emerytury górniczej od 1.03.2016r., tj. od daty określonej w wyroku sądu. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia; wwpw wyniósł 149,02%. Do ustalenia wysokości emerytury uwzględniono 45 lat okresów składkowych, tj. 540 m-cy oraz 1 rok, 11 m-cy okresów nieskładkowych, tj. 23 m-ce, stosując przelicznik 1,2 do 198 m-cy **(decyzja k. 172/akta ZUS).**

Decyzją z 14.04.2022r., (...) Oddział w Z. wykonując prawomocny wyrok Sądu z 4.03.2021r., przyznał K. M. od 1.03.2016r., tj. od daty określonej w wyroku sądu emeryturę. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia; wwpw wyniósł 149,02%. Do ustalenia wysokości emerytury uwzględniono 45 lat, 6 m-cy okresów składkowych, tj. 546 m-cy oraz 1 rok, 11 m-cy okresów nieskładkowych, tj. 23 m-ce, stosując przelicznik 1,2 do 198 m-cy. Za okres od 1.03.2016 - 31.03.2022 przyznano wyrównanie wraz ze świadczeniem należnym za kwiecień 2022r. **(decyzja k. 211/akta ZUS).**

Nie podziеляjąc decyzji z 27.01.2022r. i 14.04.2022r., wnioskodawca złożył odwołanie, domagając się zastosowania przelicznika 1,2 za okres pracy górniczej od 21.06.2007 - 31.12.2016. W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. W postępowaniu tym Sąd dopuścił m.in. dowód z przesłuchania w-cy na fakty dotyczące charakterystyki i czasu pracy odwołującego jako majstra antykorozyjki po okresie objętym prawomocnym wyrokowaniem w sprawie IV U 44/21, tj. od 1.07.2016 - 31.12.2016. Wyrokiem z 29.11.2022r. w sprawie IV U 385/22, Sąd Okręgowy w Sieradzu zmienił zaskarżone decyzje i zobowiązał organ rentowy do przeliczenia emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,2 do okresów: 21.06.2007 - 9.11. 2008, 21.11.2008 - 31.12.2016 i przekazał wnioski o

odsetki zawarty w odwołaniu z 7.07.2022r. do rozpoznania organowi rentowemu. Wyrok wraz z uzasadnieniem został doręczony organowi rentowemu 15.12.2022r., stał się prawomocny 30.12.2022r. (**odwołanie k. 3, odpowiedź na odwołanie k. 11, przesłuchanie skarżącego na rozprawie 15.11.2022r. k. 37 - 38, wyrok z uzasadnieniem z 29.11.2022r. k. 42, 45 – 49/IV U 385/22; k. 252/akta ZUS**).

Decyzją z 5.01.2023r., ZUS wykonując wyrok Sądu Okręgowego z 29.11.2022r., przeliczył K. M. emeryturę od 1.03.2016r., tj. od daty określonej w wyroku (**decyzja k. 263/akta ZUS**).

Decyzją z 5.01.2023r., (...) Oddział w Z. odmówił K. M. prawa do wypłaty odsetek. ZUS argumentował, że wyrok Sądu przyznający wnioskodawcy prawo do przeliczenia emerytury wpłynął do ZUS w dniu 15.12.2022r., a decyzja została wydana w ustawowym terminie (**decyzja k 265/akta ZUS**).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i w postępowaniu przed organem rentowym. W poczet materiału dowodowego Sąd przyjął dowody z akt IV U 44/21, tj. odwołanie, odpowiedź na odwołanie, wyrok Sądu Okręgowego z uzasadnieniem z 10.03.2017r., wyrok Sądu Apelacyjnego z uzasadnieniem w sprawie III AUa 551/17 z 12.04.2018r., wyrok Sądu Najwyższego z uzasadnieniem z 11.02.2020r., I UK 352/18, wyrok Sądu Apelacyjnego z uzasadnieniem z 28.10.2020r. w sprawie III AUa 867/20, wyrok Sądu Okręgowego z uzasadnieniem z 4.03.2021r. w sprawie IV U 44/21, wyrok Sądu Apelacyjnego z uzasadnieniem z 15.11.2021r. w sprawie III AUa 499/21 oraz akt IV U 385/22, tj. odwołanie, odpowiedź na odwołanie, przesłuchanie skarżącego na rozprawie 15.11.2022r., wyrok z uzasadnieniem z 29.11.2022r. w sprawie IV U 385/22.

Sąd Okręgowy zważył:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2021.423 j.t. ze zm.), jeżeli organ rentowy w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego.

Jak wynika z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2022. 505 j.t. ze zm.), organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia (...) po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego.

Szczegółowe zasady wypłacania odsetek za opóźnienie w ustalaniu prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub w wypłaceniu świadczeń określa rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 1.02.1999r. w sprawie szczegółowych zasad obliczania i wypłacania odsetek za opóźnienie ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych – Dz. U. Nr 12, poz. 104. Odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty – do dnia wypłaty świadczeń (§ 2 ust.1 rozporządzenia).

W wyroku z dnia 11.09.2007r., sygn. akt P 11/2007, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 118 ust. 1a cyt. ustawy rozumiany w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu do organu rentowego prawomocnego orzeczenia sądu tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności we wcześniejszym terminie nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Wykładnia systemowa art. 118 ust. 1a prowadzi do wniosku, że na potrzeby ustalenia odpowiedzialności organu rentowego z tytułu opóźnienia w ustaleniu lub wypłacie świadczeń, sens wyrażonej w tym przepisie normy prawnej

jest następujący: „za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, uznaje się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia, o ile za nieustalenie tych okoliczności odpowiedzialności nie ponosi organ rentowy”. Przez wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę (por. wyrok SA w Katowicach z 26.09.2006r., III AUa 1126/05 i SA we Wrocławiu z 19.01.2012r., III AUa 1549/11).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wyrażano zapatrywania, iż zawarty w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej zwrot "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. Natomiast ustawowe określenie okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności" oznacza, że organ rentowy jest zobowiązany do uiszczenia odsetek od należności głównej wtedy, gdy można mu przypisać winę w uchybieniu terminowi, a także, gdy opóźnienie jest konsekwencją zdarzeń niezawinionych, choć szczególnych (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 9.03.2001r., II UKN 402/00, 7.10.2004r., II UK 485/03, 21.04.2009r., I UK 345/08).

Dokonując klasyfikacji okoliczności leżących po stronie ZUS, w aspekcie art. 85 ustawy systemowej, dzieli się je tradycyjnie na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. W odniesieniu do wad postępowania dowodowego (orzeczniczego) w sprawach wymagających ustalenia niezdolności do pracy w orzecznictwie przyjmuje się, że odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji jest wyłączona wtedy, gdy: 1. w postępowaniu sądowym przedstawiono nowe dowody lub okoliczności, które miały znaczenie dla zmiany ustaleń w zakresie zdolności do pracy, a za wcześniejsze nieprzedstawienie tychże odpowiada ubezpieczony, 2. w toku procesu przeprowadzono obszerne postępowanie dowodowe, zwłaszcza w sytuacji rozbieżnych wniosków opinii biegłych, w tym kiedy na skutek takiego postępowania dochodzi do ustalenia niezdolności do pracy po przeprowadzeniu dowodów z opinii kilku biegłych tych samych lub pokrewnych specjalności.

W ocenie Sądu, nie istnieją podstawy do ustalenia i wypłaty w - cy odsetek ustawowych, czego domaga się odwołujący. Zdaniem Sądu, organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie w-cy prawa i wysokości emerytury górniczej. Analiza postępowań sądowych dotyczących emerytury górniczej, które toczyły się w sprawie K. M. wskazuje, że to środki dowodowe zgromadzone w tych postępowaniach, ostatecznie pozwoliły na ustalenie prawa i wysokości emerytury górniczej K. M.. Tymi dowodami nie dysponował ZUS.

Odnosnie wskazanej w odwołaniu podstawy prawnej dochodzonego żądania wskazać należy, że w systemie ubezpieczeń społecznych reguły dochodzenia roszczeń w tym zakresie są odmienne od roszczeń dochodzonych w reżimie k.c.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴§1 k.p.c., Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.